

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ У ФІНАНСОВІЙ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Досліджено управління державним боргом як основну передумову ефективного функціонування держави та роль боргової складової в системі фінансової безпеки держави. Проаналізовано основні чинники, які становлять загрозу стабільності та стійкості фінансової системи. Запропоновано модель інституційного забезпечення в Україні, зазначено її особливості та значення. Досліджено фактори, які можуть мати позитивний та негативний вплив на економіку країни внаслідок зростання державного боргу. Використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема діалектичний метод пізнання, методи аналізу та синтезу, крім того, використовувалися прийоми групування, класифікації та графічного відображення результатів дослідження. Інформаційну базу дослідження становлять нормативні та законодавчі акти, які регламентують фінансову безпеку держави, а разом із тим і боргову безпеку; монографічні роботи і статті вітчизняних та зарубіжних економістів у фахових економічних виданнях; матеріали науково-практичних конференцій та семінарів із питань боргової безпеки.

Ключові слова: держава, фінансова стабільність, боргова безпека, управління державним боргом, інституційне забезпечення.

Постановка проблеми. Одним із невідкладних завдань, що потребують вирішення найближчим часом для виходу України зі сучасної боргової кризи, є забезпечення ефективної системи управління борговою безпекою держави. Це потребує істотного вдосконалення теоретико-методологічного базису та організаційних заходів управління борговою безпекою держави.

Саме це визначає актуальність теми, де об'єктом є система відносин, що виникають між органами центральної влади та місцевого самоврядування, міжнародними фінансовими організаціями з приводу управління борговою стійкістю держави в умовах фіскальних дисбалансів, а предметом є визначення ролі боргової безпеки в системі фінансової безпеки України як головної передумови ефективного функціонування держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-практичні аспекти реалізації боргової політики та дослідження боргової безпеки, впливу державного боргу на економічний розвиток та стабільність фінансової системи, управління державним боргом достатньо ґрунтовно розкриті світовою економічною наукою та представлені працями вітчизняних вчених економістів, серед яких, зокрема, слід зазначити таких: Антонов М.С. [1, 2], Баранецька О.В. [3], Барановський О.І. [4, 5], Боринець С.Я. [6], Боровікова М.О. [7], Ладюк О.Д. [3], Лютий І.О. [10], Могілко Л.В. [6], Онисько С.В. [11], Рожко О.Д. [10], Снявська Л.І. [11] та ін. Проте аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що, зважаючи на загрозливі тенденції зростання державного боргу, на сьогодні остаточно не вирішеним залишається ряд теоретичних і методичних питань, які стосуються, зокрема: упорядкування інструментарію оцінювання боргової складової в контексті макрофінансової безпеки; удосконалення інституційного забезпечення управління борговою стійкістю держави тощо. Недостатня вирішеність окреслених проблем та необхідність формування цілісного уявлення про управління борговою стійкістю держави в умовах фіскальних дисбалансів обумовили актуальність дослідження, його мету, завдання та зміст.

Метою дослідження є визначення ролі та значення управління державним боргом у фінансовій стабільності України.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність виконання таких завдань дослідження:

– з'ясувати роль управління державним боргом у фінансовій стабільності України;

– розробити шляхи інституційного забезпечення боргової безпеки України;

– визначити основні напрями підвищення боргової безпеки України.

Методологія дослідження. У статті використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема діалектичний метод пізнання, методи аналізу та синтезу, крім того, застосовувалися прийоми групування, класифікації та графічного відображення результатів дослідження.

Основні результати. Фінансова стабільність країни є передумовою життєдіяльності та розвитку людини, вагомою складовою національної безпеки, від якої залежить стан захищеності держави, її територіальної цілісності, обороноздатності, громадського порядку. Оскільки віднедавна загострилися старі та виникли нові загрози українській економіці й державності, вказана проблематика набуває особливої актуальності. Проведення реформ у багатьох напрямках посилили їхній руйнівний вплив, трансформували дестабілізуючий ефект у позитивні процеси та зміни. Негативні наслідки загроз стали відчутними не тільки для пересічних громадян, а й для бізнесу та держави загалом.

Тому управління державним боргом та його обслуговування є одним із пріоритетних завдань фінансової політики держави, важливою умовою стабільності її фінансової системи та безпеки. Ефективне управління боргом на всіх його етапах дозволить уникнути кризових боргових ситуацій та перевантаження видаткової частини державного бюджету в розрізі витрат на обслуговування державного боргу, сприятиме забезпеченню стабілізації соціально-економічної ситуації та розвитку економіки України [15, с. 23–26].

Управління державним боргом і оптимізація боргової безпеки повинні стати одними з ключових завдань економічної політики держави, оскільки зменшення боргу держави означає зменшення залежності від кредиторів, що у свою чергу означає зростання не лише економічної, але і політичної незалежності країни. Підвищення ролі боргової безпеки у загальній фінансовій стабільності країни потребує вдосконалення боргової політики в Україні, яка вимагає реалізації комплексу заходів, спрямованих на коригування правового забезпечення, а також організації розробки та реалізації управлінських рішень у царині боргових операцій [3, с. 29–36].

Зазначимо, що наявність державного боргу має позитивні і негативні наслідки для країни в цілому, так і для її

безпеки зокрема. Наведемо фактори, які можуть мати позитивний та негативний вплив на економіку країни внаслідок зростання державного боргу (рис. 1).

Очевидним є те, що переваги та недоліки зростання державного боргу є достатньо вагомими. Тому державі необхідно мати в арсеналі ряд інструментів, які дозволять коригувати боргову політику залежно від економічної ситуації в країні здійсненням ефективного впливу на розмір та структуру державного боргу [8].

На думку багатьох дослідників, це мають бути заходи як прямого, так і опосередкованого впливу. Хоча перевагу слід віддавати саме непрямим методам, адже "прямий контроль за потоками капіталів спонукає економічних агентів до пошуку ренти та ізолює внутрішній ринок капіталів". Водночас уряд повинен послідовно вживати заходів щодо підвищення суверенного кредитного рейтингу України.

За даними Міністерства фінансів України на 30.09.2018 сукупний борг становив 2 112 768,6 грн., де 86,5 % складав державний борг у розмірі 1 827 462,5 грн.

При цьому боргова політика в Україні на сучасному етапі державотворення має низку проблемних моментів, які при їхньому ігноруванні загрожують трансформуватись у реальні загрози борговій безпеці країни. Управління державним боргом характеризується посиленням тиску боргових платежів на бюджетну систему, вичерпанням можливостей щодо залучення додаткових коштів до бюджету, спрямуванням позичених коштів переважно на поточні цілі, звуженням джерел для приватних інвестицій тощо [14].

Вагомою перешкодою для налагодження належної стратегічно ефективної боргової політики в Україні є відсутність цілісної системи правового регулювання питань формування, обслуговування і погашення боргу. Процес прийняття базового законодавчого акту для регламентації цих питань не виправдано затягнувся, що породжує неузгодженості між нормами окремих правових документів, які нині врегульовують процеси обслуговування та погашення державного боргу [7, с. 223–228].

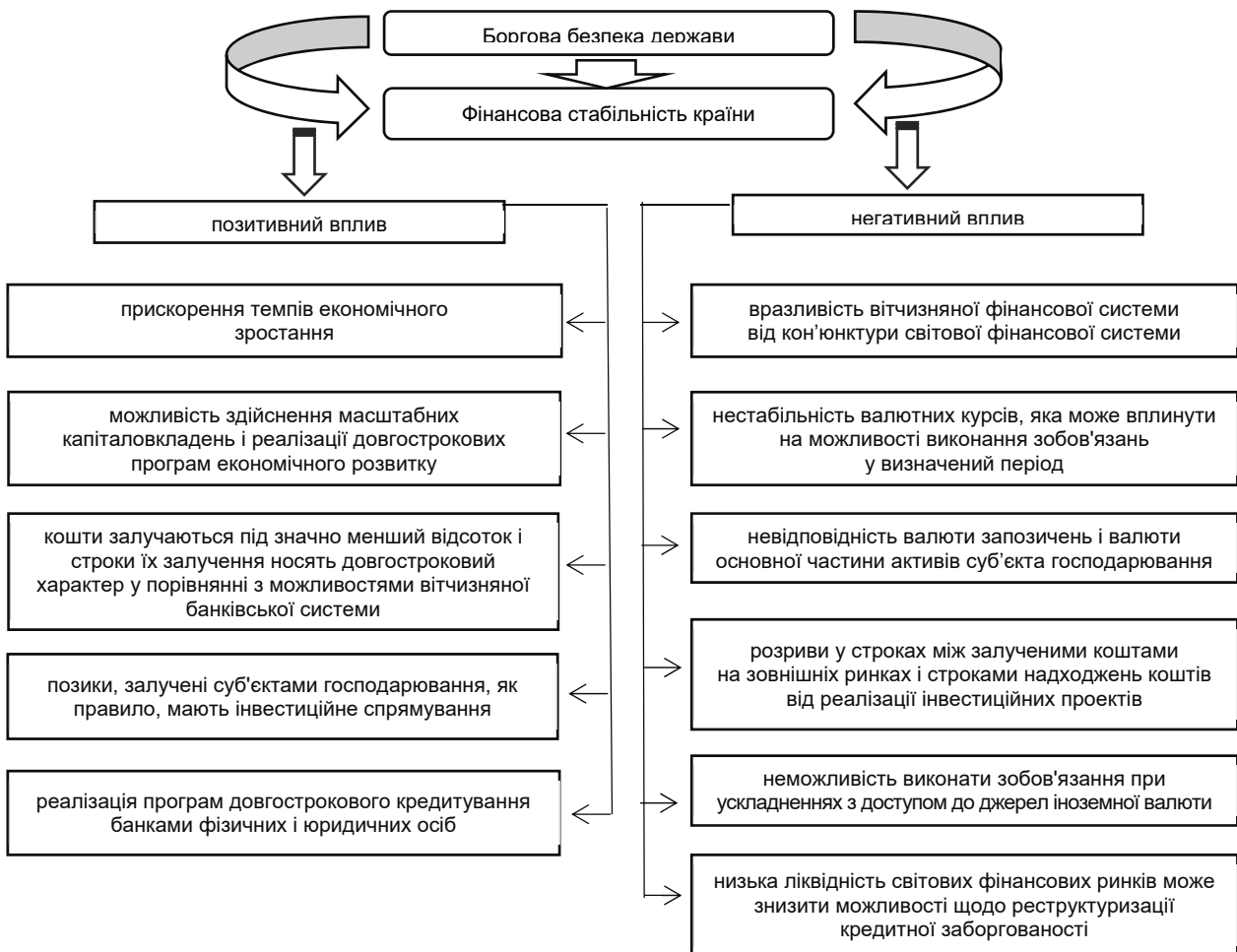

Рис. 1. Вплив боргової безпеки на фінансову стабільність України

Джерело: складено авторами на основі [12].

Оскільки в умовах формування та функціонування ринкової економіки важливим показником фінансової безпеки є зовнішній державний борг, розмір якого впливає як на боргову безпеку так і на фінансову стабільність країни в цілому, дослідимо це питання більш детально. Значна роль зовнішнього державного боргу в економіці держави обумовлюється його багатостороннім впливом на всі сфери життя, необхідністю розрахунку його граничного рі-

вня для країни з урахуванням забезпечення стійкого економічного зростання, узгодження фіскальної та монетарної політики тощо. Дефіцит державного бюджету, залучення та використання позик для його покриття призвели до формування і досить значного зростання зовнішнього державного боргу в Україні.

За роки незалежності країни формування зовнішнього боргу відбувалося значною мірою під впливом потреб

оперативного фінансування поточних бюджетних витрат, що зумовило його структуру та обсяги. Зовнішні борги давно вже є невід'ємною складовою фінансової системи більшості країн світу. Вони зумовлені наявністю дефіциту бюджету, тобто держава не завжди має змогу провести скорочення витрат відповідно до наявних доходів. Тоді виникає потреба в додаткових фінансових ресурсах, які можна одержати, або завдяки запозиченням як всередині держави, так і ззовні. Покриття дефіциту бюджету через запозичення має низку переваг, до яких належать: керуваність інфляційними процесами в державі, підвищення касового виконання бюджету, зміцнення фінансового становища в державі тощо.

Відсутність в Україні єдиної ефективної методології обліку зобов'язань держави та єдиної інтегрованої бази даних істотною мірою перешкоджає проведенню ефективної бюджетної політики та не створює надійних підстав для уникнення боргових ускладнень. Пріоритетами фінансової політики держави повинні виступати здійснення зваженої боргової політики та утримування стабільного співвідношення зовнішнього державного боргу і ВВП, зведення бюджету з помірним дефіцитом і контролювання умовних зобов'язань держави.

Відповідно до офіційних статистичних даних, протягом останніх семи років спостерігається постійне зростання державного боргу України. У загальному обсязі за 7 років це зростання склало об'єм більший ніж в 3,5 рази. Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до валового внутрішнього продукту найбільше значення мало у 2016 році – 131 % і, порівняно з 2018 роком, цей показник зменшився на 0,7 %, що пояснюється знеціненням гривні відносно долара США. Що стосується відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу за період 2012–2018 років, то показник скоротився в обсязі більше ніж на 9 %, що нега-

тивно впливає на рівень боргової безпеки. Проте, порівнюючи цей показник у 2018 році з 2017 роком бачимо, що його значення покращилось, а саме збільшилось із 13,7 % у 2017 році до 16,0 % у 2018.

Таким чином, для забезпечення керованості боргових процесів в Україні слід дотримуватися економічно безпечного дефіциту бюджету та зобов'язань держави. Із метою забезпечення стабільності державних фінансів України у середньотерміновій перспективі та запобігання різкому зростанню боргових зобов'язань уряду в період економічного спаду необхідно запровадити моніторинг і оперативний облік усіх видів фінансових зобов'язань держави, які потенційно можуть впливати на розмір державного боргу України, як внутрішнього так і зовнішнього, а також систему заходів, спрямованих на зменшення обсягу позикового фінансування ризикових і потенційно небезпечних форм [11, с. 123–128].

З огляду на відсутність в Україні позитивного емпіричного досвіду управління державним боргом, неврегульованість процедур його контролю та відсутність системи моніторингу пропонуємо впровадження трикомпонентної моделі інституційного забезпечення цього процесу. Вона передбачає виділення відносно відокремленої інституційної структури – агенції або комітету, підпорядкованої Міністерству фінансів України, чиї функції будуть зосереджені навколо виконання трьох головних завдань у системі управління державними запозиченнями, а саме залучення боргових ресурсів та прийняття стратегічних рішень щодо здійснення внутрішніх і зовнішніх позик, надання державних гарантій на основі базового нормативно-правового забезпечення, оперативне управління державним боргом і пов'язаними з ними ризиками та забезпечення обліку та інформаційного супроводу управління державним боргом. Основні складові частини моделі інституційного забезпечення в Україні розглянемо на рис. 2.

Рис. 2. Модель інституційного забезпечення в Україні

Джерело: складено авторами на основі [12].

Основними функціями Департаменту залучення боргових ресурсів та стратегічного управління є: координація дій із кредиторами; забезпечення виконання середньотермінової стратегії управління державним боргом, моніторинг використання боргових ресурсів та хеджування валютних ризиків.

Департамент оперативного управління державним боргом та пов'язаними з ним ризиками займається такими питаннями: аналізує портфель позик та боргового

навантаження; оцінює показники боргової стійкості; аналізує ризики;

формулює проект середньотермінової стратегії управління боргом; прогнозує непередбачувані втрати від запозичень та розробляє політику щодо надання державних гарантій.

До функцій Департаменту обліку та інформаційного супроводу відносять: реєстрацію та облік операцій, пов'язаних із зовнішнім та внутрішнім боргом, а також

державними гарантіями; ведення бази даних щодо позик та гарантій держави; оприлюднення статистичної звітності; облік умовних зобов'язань держави та управління готівковими потоками.

Для досягнення узгодженості боргової політики із грошово-кредитною та бюджетною при агенції доцільно створити спеціальну спостережну комісію, до складу якої повинні входити міністр фінансів України, голова Національного банку України, очільники інших владних структур, що займаються питаннями боргової політики, представники приватних інтересів. Разом із цим рекомендуємо створити Фонд управління державним боргом України, завдання якого полягають у підтриманні вторинного ринку цінних паперів, управлінні ризиками та операціями щодо погашення й обслуговування державного боргу. Створення Фонду має бути законодавчо забезпечено в Законі України "Про державний та гарантований державою борг" та Бюджетному кодексі України.

Необхідність вирішення проблем, що пов'язані з інструментарієм управління державним боргом в Україні, зумовлена високим рівнем нестабільності міжнародних ринків та переважанням у структурі державного боргу України заборгованості в іноземній валюті. Це зумовлює об'єктивну необхідність переорієнтації боргової політики держави на використання інструментів, здатних максимально задіяти внутрішній потенціал позикових ресурсів.

Ефективне управління зовнішнім державним боргом та його обслуговування є одним з пріоритетних завдань фінансової політики держави, важливою умовою стабільності її фінансової системи. Воно дозволяє уникнути кризових боргових ситуацій, сприяє забезпеченню стабілізації соціально-економічної ситуації та розвитку економіки України. Спираючись на іноземний досвід управління зовнішнім державним боргом, слід акцентувати увагу на застосуванні так званого методу benchmarking в оцінці ефективності боргової політики, на основі якого може здійснюватися неупереджена оцінка ефективності боргової політики. Між тим його застосування передбачає проведення активної політики в частині як здійснення запозичень, так і операцій із зовнішнім державним боргом на основі застосування стандартних схем та процедур: дотермінового викупу, використання деривативів при емісії боргових зобов'язань, хеджування та сек'юритизації боргу. Застосування операцій активного управління зовнішнім державним боргом дозволить заощадити значні кошти, що спрямовуються на обслуговування та погашення цього боргу [4, с. 386–393].

За рахунок пропонованих заходів можлива модернізація боргової політики, установа стійкої тенденції до зниження боргового навантаження та його поступового наближення до економічно-безпечного рівня. Загалом управління державним боргом і оптимізація боргової безпеки повинні стати одним із ключових завдань економічної політики держави, оскільки зменшення боргу держави означає зменшення залежності від кредиторів, що у свою чергу означає зростання не лише економічної, але і політичної незалежності. У результаті проведеного дослідження можна дійти висновку, що оцінювання рівня боргової безпеки має здійснюватися з огляду на фактори, які обумовлюють нарощення державних боргів. Однак, вплив усіх факторів оцінити кількісно досить складно. Особливо це стосується їх якісної складової.

Отримання кредитного рейтингу державою та підтримання його на високих позиціях полегшить розміщення боргових зобов'язань на міжнародних фінансових ринках, надасть можливість знизити вартість отриманих позик, допоможе застосовувати різні види реструктуризації

боргу, сприятиме залученню іноземних інвестицій в економіку держави [9, с. 232–245].

Забезпечення стабільного розвитку держави має базуватися на системі заходів, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави, а саме:

1. Запровадження жорсткого режиму економії щодо витрачання бюджетних коштів, передусім на управління, оборону, фінансування збиткових і низькорентабельних виробництв, різні види дотацій.

2. Визначення доцільності фінансування деяких соціальних витрат.

3. Зменшення обсягів фінансових запозичень для покриття дефіциту державного бюджету.

4. Оптимізація структури державного боргу з огляду на зміни в економічному середовищі з урахуванням майбутніх валютних ризиків.

5. Удосконалення інструментів залучення до інвестиційної сфери особистих накопичень населення.

6. Оптимізація рівня податкових вилучень до бюджету.

7. Уведення єдиної системи обліку зобов'язань держави та єдиної інтегрованої бази даних.

8. Запровадження системи моніторингу боргової безпеки, суть якої полягає у ідентифікації ризиків, що загрожують борговій безпеці, та умов (факторів), які визначають загострення цих ризиків, або ж можуть пом'якшити їх вплив на стан боргової безпеки.

9. Розробка та законодавче затвердження боргової стратегії держави.

Вищезазначені заходи свідчать про складність механізму управління державним боргом і необхідність забезпечення його ефективності. Це потребує врахування значної кількості чинників, якісного контролю та постійного моніторингу й обліку не лише розмірів державного боргу, а й результативності кредитних проектів, боргових інструментів і відповідних видатків бюджетів.

Висновки та дискусія. Головні завдання, які стоять сьогодні перед урядом у питанні підвищення ефективності боргової політики, полягають у виробленні дієвих обмежень для унеможливлення проведення урядом агресивної і непродуманої боргової політики, законодавчому закріпленні граничних та оптимальних параметрів боргового тягара, чіткому розмежуванні компетенції органів влади у питанні управління державним боргом, радикальному підвищенні ефективності використання позичених коштів, пошуку способів для диверсифікації інструментарію запозичення коштів та управління наявними борговими зобов'язаннями.

Для того, щоб підвищити позитивний вплив боргової безпеки на фінансову стабільність доцільно розробити механізм моніторингу боргової безпеки, суть якої полягає в ідентифікації ризиків, що загрожують борговій безпеці, та умов (факторів), які визначають загострення цих ризиків, або ж можуть пом'якшити їх вплив на стан боргової безпеки. Метою системи моніторингу боргової безпеки стане:

- комплексний аналіз індикаторів боргової безпеки з виявленням потенційно можливих загроз для динамічного і стабільного розвитку фінансової системи України;

- постійний моніторинг впливу на боргову безпеку процесів внутрішнього і зовнішнього характеру, що відбуваються в економічній, політичній, фінансовій та інших сферах, а також прогнозування, виявлення та оцінювання можливих загроз і дестабілізуючих чинників для боргової безпеки, причин їх виникнення та наслідків прояву;

– оцінювання результативності дій основних суб'єктів у сфері гарантування боргової безпеки.

Тому для оптимізації боргової безпеки доцільно застосувати систему моніторингу, збалансувати дохідність за зовнішніми і внутрішніми позиками а також зменшити видатки бюджету, зростання яких є основною причиною збільшення дефіциту бюджету, який змушує здійснювати запозичення.

Формування оптимальної структури запозичень є однією з важливих складових елементів управління державним. Неоптимальна за термінами структура державного боргу може призвести до утворення "пиків" платежів, що обумовлює формування боргової кризи. Відповідно, еталонний борговий портфель має містити у собі таку структуру боргових зобов'язань, яка була б оптимальною з точки зору співвідношення між ризиком та вартістю державного боргу. Отже, у сучасних умовах основне завдання для уряду полягає у постійному контролі розміру бюджетного дефіциту, без цього здійснення дестабілізуючого впливу на соціально-економічний розвиток України не уникнути. Варто зосередитись на збільшенні доходів державного бюджету через зниження безробіття, оптимізацію системи оподаткування, поліпшення приватизації державного житла, удосконалення фінансового стану господарюючих суб'єктів тощо.

Для максимізації ефективності процесу управління бюджетним дефіцитом варто застосувати систему економічних заходів. Очевидно, що дефіцитне фінансування є важливим та потрібним для України, але його варто не скорочувати, а переорієнтувати на пошук інвестиційної діяльності – головної проблеми нашої економіки. В умовах проведення державою активної політики запозичення значно загострюється проблема збереження боргової та економічної безпеки в цілому. Тому значення дослідження боргової безпеки зростає і потребує вдосконалення методів визначення становища країни в частині розрахунку з власними боргами.

Усе вищевикладене дає підстави говорити про необхідність виваженого комплексного вирішення проблеми впливу боргової безпеки на бюджетну сферу України з метою запобігання можливим загрозам її фінансовій безпеці, створення дієвої системи управління бюджетним дефіцитом і державним боргом як обов'язкового атрибута державних фінансів.

Список використаних джерел:

1. Антонов М.С. Управління борговою стійкістю держави [Текст] : дис. канд. екон. наук : 08.00.08 / М.С. Антонов / Сумський держ. ун-т. – Суми, Сумський держ. ун-т. – 2017. – С. 282.

3. Варналій, д-р экон. наук, проф.,

О. Савилова, економіст

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РОЛЬ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМ ДОЛГОМ В ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛЬНОСТИ УКРАИНЫ

Исследованы управление государственным долгом как основной предпосылкой эффективного функционирования государства и роль долговой составляющей в системе финансовой безопасности государства. Проанализированы основные факторы, которые представляют угрозу стабильности и устойчивости финансовой системы. Предложена модель институционального обеспечения в Украине, указаны ее особенность и значение. Исследованы факторы, которые могут иметь позитивное и негативное влияние на экономику страны в результате роста государственного долга. Использован комплекс общенаучных и специальных методов исследования, в частности диалектический метод познания, методы анализа и синтеза, кроме того, использованы приемы группировки, классификации и графического отображения результатов исследования. Информационную базу исследования составляют нормативные и законодательные акты, регламентирующие финансовую безопасность государства, а вместе с тем и долговую безопасность; монографические работы и статьи отечественных и зарубежных экономистов в профессиональных экономических изданиях; материалы научно-практических конференций и семинаров по вопросам долговой безопасности.

Ключевые слова: государство, финансовая стабильность, управление долговой безопасностью, государственный долг, институциональное обеспечение.

2. Антонов М.С. Дослідження впливу державного боргу на показники економічного розвитку України / М.С. Антонов // Вісник Української академії банківської справи. – 2015. – № 1 (38). – С. 50–54.

3. Баранецька О.В. Проблеми забезпечення боргової безпеки України / О.Д. Ладюк, О.В. Баранецька // Ефективна економіка. – 2017. – № 7 [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5698>

4. Барановський О.І. Дослідження теоретичних засад боргової безпеки держави / О.І. Барановський // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2016. – Вип.1(1). С. 327-337 [Електронний ресурс] Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuuc_2016_1\(1\)_55](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuuc_2016_1(1)_55)

5. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський. – Київ: нац. торг.-екон. ун-т. – К.: КНТЕУ, 2014. – С. 456.

6. Боринець С.Я. Моделі організаційного забезпечення управління державним боргом: світовий досвід та перспективи для України / С.Я. Боринець, Л.В. Могилюк // Банківська справа. – 2012. – № 4. – С. 43–50.

7. Боровикова М.О. Зростання державного боргу в післякризовий період та шляхи його стабілізації / М.О. Боровикова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Економіка. – № 149. – 2013. – С. 25–29.

8. Варналій З.С. Державне бюджетування в системі забезпечення фінансової безпеки України / З.С. Варналій // Вісник Хмельницького національного університету. Серія Економічні науки. – 2016. – № 4. – Т. 2. – С. 43–47.

9. Варналій З.С. Інституціональні загрози фінансовій безпеці України та шляхи їх запобігання / З.С. Варналій // Економічний вісник ун-ту. Збірник наук. праць учених та аспірантів. – Вип. 34/1, Переяслав-Хмельницький, 2017. – С. 140-150.

10. Лютий І.О. Державний кредит та боргова політика України. 2-ге видання [монографія] / І.О. Лютий, Н.В. Зражевська, О.Д. Рожко; за ред. І.О. Лютого – К.: ЦУЛ, 2008. – С. 360.

11. Онисько С.В. Боргова безпека держави як складова її фінансової стійкості / С.В. Онисько, Л. Синявська // Вісник Львівського національного аграрного ун-ту. Серія Економіка АПК. – 2014. – № 21(1). – С. 3–8 [Електронний ресурс] Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2014_21\(1\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2014_21(1)_3)

12. Савилова О.В. Державний борг як фактор ризику фінансової безпеки держави / О.В. Савилова // Шевченківська весна. Економіка, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених / за заг. ред. проф. А.І. Ігнатюк. – К., [б.в.], 2018. – Вип. XVI. – С. 90–91.

13. Debt Sustainability Framework for Low-Income Countries. The Joint World Bank-IMF Factsheet. – April 2015. URL : Mode of access: <https://www.imf.org/external/np/exr/facts/jdsf.htm>.

14. Varnaliy Z. Competition in the system of ensuring investment security / Z. Varnaliy, D. Nikytenko // International journal of new economics and social sciences. IJONES 2 (6) 2017. WARSZAWA: MII, 2017. P. 44–56. DOI: 10.5604/01.3001.0010.7622

Received: 16/07/2018

1st Revision: 08/10/2018

Accepted: 05/11/2018

Author's declaration on the sources of funding of research presented in the scientific article or of the preparation of the scientific article: budget of university's scientific project

Z. Varnalii, Doctor of Sciences (Economics), Professor,
O. Savilova, economist
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE ROLE OF PUBLIC DEBT MANAGEMENT IN FINANCIAL STABILITY OF UKRAINE

This article explores the public debt management as a basic precondition for the effective functioning of the state and the role of the debt component of the system of financial security. The analysis of recent researches and publications has revealed that, given the threatening tendencies in the growth of public debt, a number of theoretical and methodological issues that concern, in particular: the arrangement of tools for evaluating the debt component in the context of macro-financial security, remain unresolved to date; improvement of institutional support for debt sustainability management, etc. The insufficient solving of the above problems and the need to formulate a holistic view of managing debt sustainability in the conditions of fiscal imbalances caused the relevance of the study, its purpose, objectives and content. The main factors that threaten the stability and stability of the financial system are analyzed. The model of institutional support in Ukraine is proposed, its specificity and significance are indicated. The factors that may have a positive and negative impact on the country's economy due to the growth of public debt are investigated. It was found that the main tasks facing the government today in the issue of increasing the efficiency of debt policy are to develop effective constraints to prevent the government from carrying out aggressive and ill-considered debt policy, to legislatively fix the limits and optimal parameters of the debt burden, to clearly delineate the competence of the authorities authorities in the matter of public debt management, radical increase in the efficiency of borrowed funds, the search for ways to diversify the toolkit th borrowing and managing existing debt. The article used a set of general and specific research methods, including dialectical method of knowledge, analysis and synthesis, in addition, the techniques used clustering, classification and graphical display of results of research. Database of research are normative and legislative acts regulating the financial security of the state, and with it the debt security, monographs and articles of domestic and foreign economists in specialized economic publications, scientific conferences and seminars on the debt security.

Keywords: state, financial stability, debt security, public debt management, institutional provision.

References (in Latin): Translation / Transliteration / Transcription:

- Antonov, M.S., 2017. *Governance of Debt Consistency of the State*. Sumy, Sumy state univ. P.282.
- Antonov, M.S., 2015. Investigation of the influence of public debt on indicators of economic development of Ukraine. *Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking*, 38 (1), pp.50-54.
- Baranetska, O.V. & Ladyuk, O.D., 2017. Problems of Securing Debt Security of Ukraine. *Effective economy*, [online] 7. URL : <<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5698>> [Accessed 10th July 2018].
- Baranovskyi, O.I., 2016. Investigation of theoretical principles of state debt security. *Scientific Bulletin of Uzhgorod Univ. Series: Economics*, [online] 1, pp.327-370. URL :<[http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2016_1\(1\)_55](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2016_1(1)_55)> [Accessed 10th July 2018].
- Baranovsky, O.I., 2014. *Financial security in Ukraine (assessment methodology and mechanisms of provision)*. Kyiv: Kyiv. nats trad.-ekon. Univ. P. 456.
- Borinets, S.Y. & Mogilko, L.V., 2012. Models of organizational support for public debt management: world experience and perspectives for Ukraine. *Banking*, 4, pp.43-50.
- Borovikova, M.O., 2013. Growth of the state debt in the post-crisis period and ways of its stabilization. *Herald of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economy*, 149, pp.25-29.
- Varnalii, Z.S., 2016. State budgeting in the system of financial security of Ukraine. *Bulletin of the Khmelnytsky National. University. Economic sciences*, 4 (Part 2), pp.43-47.
- Varnalii, Z.S., 2017. Institutional threats to financial security of Ukraine and ways of their prevention. *Economic Bulletin of the University*, 34/1, pp.140-150.
- Liutyi, I.O. (ed.), Zrazhevskaya, N.V. & Rozhko, O.D. (2008) *State credit and debt policy of Ukraine*. 2nd edition. Kyiv, Tsentr uchbovvoi literatury.
- Onisko, S.V. & Sinyavska, L. (2014) Debt security of the state as a component of its financial stability. *Visnyk of Lviv National Agrarian University. Series: Economy of agroindustrial complex*. [online] 21 (1), pp.3-8. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2014_21\(1\)_3/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2014_21(1)_3/) [Accessed 10th July 2018]. P.360.
- Savilova O.V. State debt as a risk factor for financial security of the state / O.V. Savilova: Shevchenkivska spring: Economics, materials of the International Scientific and Practical Conference of Students, Postgraduates and Young Scientists / As general editors prof. A.I. Ignatyuk: – Kyiv, 2018.- Issue XVI. pp.90-91.
- The Joint World Bank-IMF Factsheet, 2015. *Debt Sustainability Framework for Low-Income Countries*. [Online] URL : <<https://www.imf.org/external/np/exr/facts/jdsf.htm>> [Accessed 3rd July 2018].
- Varnalii, Z. & Nikytenko, D., 2017. Competition in the system of ensuring investment security. *International journal of new economics and social sciences. IJONESS*, 6 (2), pp.44-56. URL : DOI: 10.5604/01.3001.0010.7622 [Accessed 1st July 2018].

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2018; 6(201): 11-19

УДК 65.011.56

JEL classification: C80, M21, M41

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2018/201-6/2>

I. Дерун, канд. екон. наук, асист.
ORCID ID 0000-0002-8115-8701

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ТЕХНІЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ СИСТЕМИ SAP BUSINESS ONE НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Досліджено технічні можливості системи SAP Business One та її використання на малих та середніх підприємствах України. Зокрема, розглянуто автоматизацію всіх бізнес-процесів та основних модулів у цій системі. Визначено основні технічні, функціональні та організаційні переваги і недоліки застосування програми SAP Business One для вітчизняних суб'єктів господарювання.

Ключові слова: CRM-системи; ERP-системи; MRP-системи; SAP Business One; SAP HANA.

Постановка проблеми. В умовах розвитку міжнародної економіки зростає роль впровадження та застосування сучасних інформаційних технологій у корпоративному управлінні. У зв'язку з цим збільшуються й вимоги до таких інформаційних продуктів, зокрема: задоволення операційних потреб управління, підвищення їх комунікаційних функцій, розширення технічних характеристик програм тощо.

Для вітчизняних підприємств у сучасних умовах поставало завдання також розв'язання проблем зі зміною інформаційних продуктів для ведення бухгалтерського обліку та управління підприємством, відповідно до Указу Президента України № 133/2017 від 28 квітня 2017 р. "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)". Згідно із цим Указом було накладено санкції на найбільш популярних російських розробників програмного забезпечення для ведення бізнесу (1С, Парус, Галактика тощо).